

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

nullitas allegetur. Quippe nihil vetat quin valeant, ut supra adnotatum est. Præterea, si idè republica esse videatur, cessare possumus à solutione Annatarum, nulla prorsus à nobis vi facta huic pactioni.

Anno MDLXXXVII. Rex Henricus III. Romam misit illustrissimum Cardinalem à Ioyolâ, Protectoris negotiorum regie majestatis officium illic impleturum. Ei autem dedit in mandatis ut se opponeret novis pecuniarum exactionibus quas Dataria ministri meditabantur pro expeditione Beneficiorum hujus regni. Eodem anno Parlamentum Parisiense decreto vetuit ne Banquarij & Sollicitatores majorem pecuniarum summam pro expeditionibus Romanis solverent quam eam quæ solita erat.

CAPVT XIII.

Synopsis.

I. Duo genera synodorum provincialium. Quæ sint provinciales, quæve nationales.

II. Convocatio synodi provincie pertinet ad Metropolitanum. Plenaria est Synodus cui interest Metropolitanus, Concilia plenaria ex orbe universo.

III. Episcopi comprovinciales tenentur convenire ad locum quem Metropolitanus jussit. Qui accedere non poterant, Vicarios mittebant; qui sententiam nomine eorum promebant à quibus mittebantur. Paternitanus notatus.

IV. Synodus Agathensis excusavit Episcopum qui ob præceptionem regiam non adfuerit. Item Emeritensis. Synodus Turon. II. explicatur, quæ excusationem illam admitti prohibet.

V. Canon xx. Antiochenus explicatus ex Canone xlii. Concilij Tarracensis. Synodorum provincialium confessus explicatus in Concilio Toletano quarto.

VI. Concilium Emeritense jubet ne vicariatus ad synodum detur Diaconis, sed Presbyteris. Tum ut synodus convocari non possit absque permissione regia. Quod etiam probatur ex Concilio Meldensi.

VII. Concilia provincialia celebranda sunt bis in anno. Discrimen inter Synodum Nicanam & Canones apostolicos. qui explicantur. Immutatus ordo vetus à Iustimano.

VIII. Olim in Gallia synodi illa bis in anno celebrabantur. Secunda synodus Aurelianensis eas semel tantum haberi jubet. Institutum hoc fluxit ab Africanis. Eadem immutatio accidit in Hispania. Quam probat Gregorius magnus.

IX. Lege Capitularem revocati sunt prisci mores. Interrupti iterum ob bella civilia. Concilium Parisian. 829. petiit à Ludovico Pio ut synodi bis in anno celebrentur; & synodus Lingonensis à Carolo Calvo. Concilium Lateranense eas semel in anno celebrari jubet. Longius aberunt posteriora Concilia. Canon ultimus Synodi Matisconensis explicatus.

I. DEINCEPS de synodis provincialibus agendum est, quatenus coactæ sunt pro causarum judiciis. Constanti autem

vel ex Metropolitanano cum Episcopis suæ provincie, vel ex Episcopis plurium provinciarum in unum corpus congregatis. Prioris generis synodi vocantur provinciales, aut metropolitice; posterioris verò, Concilia generalia, universalia, sive regionalia, & post Concilium Constantiense, nationalia. Antequam autem de istis agamus, breviter ac strictim tractare convenit de synodis primi generis, quæ aliarum origo sunt. Apud Cyprianum & Eusebium legimus viguisse in antiqua Ecclesia Conciliorum provincialium celebrationem; metropoleon institutione ab Apostolis eo consilio facta, ut communio hæc inter Episcopos retineretur; cujus tamen certa firmaque constitutio facta est in Concilio Nicæno. Materia porro ista ad quatuor præcipua capita revocari potest. Primum, ad quem pertineat convocatio harum synodorum. Secundum, quonam tempore celebrari debeant. Tertium, quasnam causas in eis tractare oporteat, & cujus ponderis sint judicia illic reddita. Quartum, ob quam causam desierint hæc Concilia celebrari.

II. Conventum à Metropolitanano convocandum esse adeo verum est ut Episcopi provincie non possint convenire absque consensu ejus, quemadmodum conceptis verbis definit Concilium Antiochenum can. xx. ex versione Dionysij Exigui: Metropolitanano provinciales Episcopos admonente --- Nullis verò liceat apud se celebrare Concilia præter eos quibus metropolitana videntur esse jura commissa; ut vertit Hincmarus, juxta sensum verborum Græcorum. Nam Concilium illud perfectum est cui Metropolitanus interest; ut in canone xvi. ejusdem Concilij legitur: Perfectum, verò Concilium illud est ubi interfuerit Metropolitanus antistes. Græcus contextus habet, τελείας σύνοδος. Ferrandus autem Diaconus Carthaginensis, in Breviario Canonum, plenariam synodum vertit in illo canone: Vt synodus plenaria tunc dicatur cum Episcopus Metropolitanus aderit. Concilium Antioch. tit. 16. Rectè itaque Augustinus Concilia Oecumenia vocat plenaria Concilia ex orbe universo, ut ea distinguat à Conciliis metropoliticeis.

III. Tenentur autem Episcopi convenire ad locum quem Metropolitanus jussit, sub pœna suspensionis à communione; ut statutum est in canone xl. Laodiceno, lxxvi. Africano, & xix. Chalcedonensi. Placuit ea institutio Gallicanis Episcopis, qui eam retinendam esse censent in suis canonibus. Ita enim statutum est in Concilio Arelatensi II. habito circa annum CDXLIV. ubi præterea decernitur ut si quis Episcopo-

Vide Balazij Not. ad Agobad. pag. 104.

Concil. Laod. c. 40. Περὶ τῆς ἐκείνου ἁγίας ἐκκλησίας ἐπιτομῆς καὶ ἀποστολῆς, ὡς ἀναγράφεται ἐν τῷ ἀρχαίῳ κειμένῳ, ὡς ἔχει τὸν Διονύσιον.

N. 38.

N. 39.

Vellend. lib. 1. c. 1. p. 1.

Tit. 1. c. 1. p. 1.

N. 40.

Concil. Arclat. 1.
c. 18, 19.

rum, morbo præditus, interesse non poterit, vicarium pro se mittat: *Si quis com-
monitus, infirmitatis causa defuerit, personam
vice sua dirigat.* Praxis autem illa invaluerat
antea; ut colligi potest ex canone **xxix.**
Concilij primi Arausiaci, quod anno qua-
dringentesimo quadagesimo primo habi-
tum est. Licentiam porrò illam mittendo.
rum vicariorum amplexæ sunt posteriores sy-
nodi Galliarum & Hispaniarum; in quibus
leguntur subscriptiones Presbyterorum, hoc
modo: *Missus à Domino Episcopo, vel Vicari-
us, aut vices agens.* Dubitandum non est
quin sententiam nomine eorum promerent
à quibus mittebantur; cum id satis constet
ex epistola Aviti episcopi Viennensis ad pro-
vinciæ suæ Episcopos, qua eos invitavit ut ad
synodum veniant Epaonensem: *Duos Presby-
teros magnæ ac probabilis vite, mandati instru-
ctione firmatos, fratribus pro se presentare pro-
curat. Sed tales dignetur eligere quos Episcopo-
rum Concilio non minus scientia quàm reveren-
tia jure faciat interesse, cum quibus delectet
Summos Pontifices conferre sermonem, quos
definitiones pro Episcopo suo faciendas subscri-
bendâsque, cum fuerit solertia eligi, sit aucto-
ritas legi. Sed istud non extorqueat nisi summa
necessitas.* Qui locus utilis admodum est ad
confutandam opinionem Panormitani, qui
existimat Vicarios illos non habuisse jus suf-
fragij in Conciliis provincialibus.

Avit. epist. 80.

* id est, Episcopo-
rum ne quis heic aliud
sominer.

Concil. Agath.
c. 15. qui relaxatus
est à Gratiano
dist. 18. c. Si Epif-
copus.

Concil. Aurelian.
c. 1.

Neque per impe-
dimentum ordina-
tionis regia
debeat à Concilio
separari.

IV. Synodus Agathensis celebrata anno
quingentesimo sexto excusationem, præter
ægritudinem corporis, agnoscit etiam præ-
ceptionem regiam: *Postpositis omnibus, ex-
cepta gravi infirmitate corporis, aut præceptione
regia, ad constitutum diem adesse non differant.*
Vnde Concilium Emeritense habitum anno
dclvi. hausit quod in canone **v.** decrevit:
*Aut per regiam jussionem injunctum acceperit
aliquid agere, ut sit per quod Concilio non possit
interesse.* Concilium Aurelianense **iiii.** habi-
tum anno **dxxxviii.** eidem pœnæ subja-
cere decernit Metropolitanum qui moram
adhibet in congregandis Episcopis, & Epif-
copos qui ad synodum accedere recusant,
nimirum *ut anno integro Missas facere non præ-
sumant.* Neque eorum excusationem admit-
tit qui alterius sortis fuerint, id est, alterius
portionis regni, quod tunc in tetrarchias
divisum erat: *Si absentiam suam divisione sor-
tis crediderint excusandam.* Turonensis secun-
da Synodus anno **dlxvii.** habita præci-
pit ut Metropolitanus locum eligat, ad
quem omnes Episcopi accedere teneantur
sub pœna suspensionis à communione usque
ad majorem synodum, nisi ob infirmitatis certif-
simæ laborem impediatur; adeoque severè
cum iis agit ut admittendam non esse pro-

nuntiet excusationem quæ impedimentum
regiorum jussorum præferret. Quod Aga-
thenfi Concilio adversari videretur, nisi
vera canonis hujus sententia spectaretur,
quæ coërcetur ad celebrationem synodi
provincialis: quæ celebratio cum decreta
sit in canonibus Nicænis, quorum prote-
ctores sunt Principes, æquum non est ut
prætextu constitutionum regiarum Episco-
pi violent antiquas illas institutiones. Adde
quod decretum illud Concilij Turonensis
ea de causa factum est ut iretur obviam con-
quisitis Episcoporum excusationibus, qui se
regiis negotiis immiscere conabantur, quò
abstinere possent ab officio suo. Id ea, in-
quam, de causa factum; non autem ut re-
pugnaretur mandatis Principis, quorum exe-
cutio retardari non potest absque gravi dam-
no rei publicæ.

V. Concilium Tarraconense habitum an-
no **dxvii.** usui esse potest ad explicandum
canonem Antiochenum, quo præcipitur
Presbyteris & Diaconis, atque insuper iis
qui se læsos existimant, ut ad synodum veni-
ant. Metropolitanus enim ad Episcopos
tantum mittit epistolas. Isti verò secum
adducere debent, ex præcepto Concilij Tar-
raconensis, certum Presbyterorum nume-
rum Ecclesiarum suarum cathedralium alia-
rumque Ecclesiarum diocæsanarum, & ali-
quot insuper seculares personas: *Epistola
tales per fratres à Metropolitano sunt dirigen-
de, ut non solum de cathedralibus Ecclesiis
Presbyteros, verum etiam de diocæsanis, ad
Concilium trahant, & aliquos de filiis Ecclesiæ
secularibus secum adducere debeant.* Canonem il-
lum non omisere in suis Collectionibus Bur-
chardus & Ivo. Ejus autem effectus depre-
henduntur in Conciliis Galliæ & Hispaniæ:
in quibus videntur Presbyteri cum Episcopis
& laicis, & deinde cum Abbatibus. Sed de
his agere non est hujus loci. Cujusmodi
autem debeat esse confessus horum Conci-
liorum, nimirum Presbyteri post Episco-
pos sedeant, & Diaconi stent, qua præte-
rea ratione in iis tractanda sint negotia, re-
ctè explicatum est in canone **iiii.** Concilij
iv. Toletani habiti anno sexcentesimo tri-
gesimo tertio.

VI. Sed prætermittere non debeo Conci-
lium Emeritense in Lusitania habitum anno
dclxvi. duo decreta edidisse quæ mag-
ni momenti esse mihi videntur. Primum
enim prohibet ne Episcopi ægroti vicaria-
tum suum tribuant Diaconis, quibus non li-
cet sedere inter Episcopos, eique rei desti-
nandos præcipit Presbyteros frugi & sapienter.
Deinde decernit synodum provincia-
lem convocari non posse absque permis-
sione

Concil. Emerit. c. 1.

sione regia: Tempore quo Concilium per Metropolitanam voluntatem & regiam iussione electum fuerit agere. Et in canone VII. Comprovinciales Episcopi, dum a suo Metropolitaniano fuerint admoniti, presentes esse debeant ad locum temporis debiti. Quae res non extra regiam agitur voluntatem. Necessariam esse in Gallia Regis permissionem agnovit etiam Concilium Meldense habitum anno DCCCXLV. *Ut Principes, juxta decreta Canonum, per singulas provincias saltem bis aut semel in anno a Metropolitanis & diocesani Episcopis synodice conveniri concedant.*

Concil. Meld. c. 1.

VII. Quoad tempus autem celebrationis Conciliorum; canon quintus Concilij Nicæni præcipit ut Concilia illa bis in anno habeantur. quod in canone quoque apostolico XXXVII. statutum est, & in Antiocheno & Chalcedonensi Concilio. Discrimen porro reperitur quoad tempus celebrationis. Quippe Nicæna Synodus primum conventum in Quadragesima haberi præcipit, ante Pascha; secundum verò, per Autumnum. At canon apostolicus, quem sequitur Antiochenus, primum conventum agi jubet quarta septimana Pentecostes, id est, quarta septimana post festum Paschatis. Quippe quinquaginta dies qui intercedunt à die Paschatis usque ad festum Pentecostes, quod quinquagenarium illum numerum claudit, comprehenduntur vocabulo Pentecostes in hoc loco, quemadmodum & in Actis Apostolorum, apud Tertullianum, & alibi. Primum igitur conventum quarta septimana post festum Paschatis agi jubet canon apostolicus, secundum verò mense Octobri. quod in titulo quoque septimo decretorum Leonis primi Papæ statutum reperitur. Verum Novella Iustiniani celebrationem horum Conciliorum semel tantum in anno fieri concessit. quod etiam secuta est Synodus in Trullo, & secunda Nicæna, utraque Græca.

Concil. Antioch. c. 10.

Mali Gathofredus verba Iustiniani in Nov. 137. c. 4. quæ supra sunt ex hoc canone Antiocheno, sic interpretatus, quarta septimana, id est, die Mercurij & cum lectionum sit, quarta septimana.

Nov. 137. c. 4. Syn. in Trullo c. 8. Septima Nic. c. 6.

VIII. Similibus mutationibus obnoxium in Gallia fuit illud tempus. Synodus enim Reiensis anno CDXXXIX. & Arausicana biennio post habita statuerunt ut Concilia illa bis in anno celebrentur. Sed synodus secunda Aurelianensis eas semel in anno fieri decernit: *Ut Metropolitanis singulis annis comprovinciales suos ad Concilium evocent.* Neque verò existimandum est Gallos hujus institutionis formam mutuatos esse ex Iustiniano. Nam præterquam quòd imperio ejus subjecti non erant, observandum est Concilium illud fuisse habitum anno quingentesimo trigesimo tertio, cum Novellæ Iustiniani, quarum auctoritate hæc canonum modificatio introducta est, anno tantum quingentesimo quadragesimo primo editæ fue-

rint. In ea ergo sum sententia ut existimem utrosque formam hujus institutionis sumpsisse ex canonibus Africanis, qui semel in anno statuunt celebranda esse Concilia generalia Africae. de quibus agam suo loco. Concilium Toletanum III. habitum anno DLXXXIX. hanc temporis præscriptionem secutum est cum quadam prudentia. Decrevit namque ut auctoritas antiquorum canonum, quæ bis in anno præcipit Concilia congregari, inviolata permaneat. Et tamen habita ratione longitudinis itinerum & paupertatis Ecclesiarum Hispaniæ, edicit ut semel in anno Episcopi conveniant ad locum quem Metropolitanus elegerit: *Ut stante priorum auctoritate canonum, quæ bis in anno præcipit congregari Concilia, consulta itineris longitudine & paupertate Ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno, in locum quem Metropolitanus elegerit, Episcopi congregentur.* Idipsum confirmavit sanctus Gregorius ad Episcopos Galliarum scribens: *Et quidem quid de habendo bis in anno Concilia patrum strepulis statutum non latet. Sed ne forte aliqua impleri hoc necessitas non permittas, semel tamen in anno sine excusatione aliqua decernimus congregari; ut expectatione Concilij nihil pravum, nihil præsumatur illicitum. Nam plerunque, etsi non amore justitiæ, metu tamen examinis, abstinetur ab hoc quod omnium notum est posse displicere iudicio.*

Concil. Tolet. 3. c. 8.

Gregor. lib. 7. ep. 110.

IX. Antiquum jus restitutum est in Capitalibus: in quibus decretum est, juxta canones Antiochiæ & Chalcedonis, qui illic laudantur, ut Concilia provincialia bis in anno teneantur. Et quia tumultus in regno suborti eorum usum interruperant, Concilium Parisiense habitum anno DCCCXXIX. diseruit apud Imperatorem hinc oriri gravem contemptum auctoritatis episcopalis, quoniam Clerici, qui obedire volebant ordinariis correctionibus Episcoporum suorum, aures Imperatoris importunè pulsabant. Ludovicum autem Pium orant patres ut eis libertatem concedat bis in anno coeundi, juxta canones, aut saltem semel, ut jus suum cuique tribuere possint. *Ob id ecclesiastica utilitati, inquit, magnum dispendium, & principalibus auribus insolens impedimentum, & multorum impunitas nascitur flagitiorum. Infra: Si hæc semel in anno per unamquamque provinciam celebrata fuerint, & honor ecclesiasticus vires ordinis sui obtinebit, & impudentia quorundam superbiorum Clericorum, quæ passim auctoritate canonica calcata auribus imperialibus molestiam ingerit, cessabit.* Tum etiam Presbyteros, Diaconos, eosque qui se laicos existimant, ad Concilium accedere volunt: *Ut in ipsis Conciliis adsint Presbyteri & Diaconi, & omnes qui se laicos existimant, &*

Capital. lib. 24. Tit. 13.

Concil. Paris. v. 14. c. 26.

synodi experiantur examen. Quæ verba omnino descripta sunt ex canone xx. Antiocheno. Similia à Carolo Calvo postulavit Synodus Lingonensis anno octingentesimo quinquagesimo octavo. Et Concilium quidem Lateranense sub Innocentio III. ea Concilia semel in anno celebrari præcepit. Sed, longiorem moram præscriperunt Concilia Basileense & Tridentinum, & Constitutio Blesensis; quæ unoquoque triennio jubent ea Concilia convocari. Quod spatium definitum est ad exemplum Concilij Matifconensis secundi. Sed in eo aberratum est, ob hoc videlicet quòd canon ultimus illius synodi explicatus est de Conciliis provincialibus; qui tamen loquitur de Conciliis generalibus Gallia, ut dicam inferius.

*Ordonnance de
Paris.*

CAPVT XIV.

Synopsis.

I. In synodis provincialibus agitabatur causa ecclesiastica.

II. Majores cause referebantur ad sedem apostolicam. Iudicia synodorum provincialium qua lata erant de disciplina, suprema erant auctoritatis; nec ab eis appellare licebat. Quid placitum Concilio Sardicensi; quod nihil detraxit de suprema Conciliorum provincialium auctoritate; quoad Presbyteros. Canones Sardicenses proferuntur à Zozimo Papa sub titulo Nicanorum.

III. Hic agendi modus offendit Afros. Status controversia proponitur. Verus canonis xvii. Sardicensis sensus adfertur. Explicantur verba epistola Concilij Africani ad Celestinum. Balsamo notatus.

IV. Concilium Carthaginense vetuit ne Presbyteri ad transmarina iudicia appellent.

V. Suprema illa potestate fruebantur Concilia provincialia Galliarum. Probatum ex Innocentio primo.

VI. Et ex Concilio Francofordinensi. Cur ad hæc Concilia convenire iubeantur Comites.

VII. Conciliorum provincialium suprema potestas confirmata est in Concilio viii. Oecumenico.

VIII. Sub Carolo Calvo primum infracta eorum auctoritas, ob appellationes Presbyterorum ad sedem apostolicam. Transmarinum iudicium, & Transalpinum. Servandos canones admonet Carolus ad Ioannem VIII. scribens.

IX. Quædam Ecclesia consentiebant Presbyteros damnatos iudicari in Synodo Romana. Fraclara distinctio Caroli.

X. Ecclesia Gallicana non pertinet ad specialem Diocesim Romanam. Nicolai primi plenum calliditate consilium Episcopos Gallicanos ad Concilium Romanum invitantis. Eius consilium eludunt Episcopi Gallicani. Quandoquæ h teneantur accedere ad Concilium Romanum. Urget iterum Nicolaus, sed irritum conatum. Princeps iure proprio prohibere potest ne Episcopi regni sui Romam accedant.

XI. Ioannes VIII. Episcopos Gallicanos revocavit ad observationem prisca consuetudinis. Tempe-

ramentum Hadriani II. in causis Presbyterorum. Eorum successores appellationes Presbyterorum admiserunt.

XII. Concilia provincialia possunt condere canones, modo contrarij non sint canonibus Conciliorum generalium. Probatum variis exemplis ex Gallia & Hispania. Item ex auctore Apologetici pro Decretis Gregorij septimi.

XIII. Notatus Gratianus; à quo recedit auctor Glossæ. Seculi nostri sententia de auctoritate Conciliorum provincialium. Declarationes Cardinalium pro explicatione Concilij Tridentini non obviunt apud nos.

I. **O**VENAM materia tractanda sunt in his Conciliis provincialibus definiti canon quintus Nicænus, itémque vigesimus Antiochenus. In eum itaque census referendæ sunt causæ Clericorum & laicorum qui ab Episcopis suis excommunicati sunt, accusationes adversus Episcopos, difficultates quæ contingebant circa administrationem bonorum ecclesiasticorum, & in univèrsum, omnes controversiæ & dubitationes quæ ad ceremonias sacrorum, personas, & res ecclesiasticas pertinent. Propter utilitates ecclesiasticas & absolutionem earum quæ dubitationem controversiamque recipiunt. Hæc autem omnia unico verbo complectitur Concilium Chalcedonense, & *ἀναξυρίστου, quæ emerferit*, ut vertit Dionysius Exiguus, id est, negotia quæ incidunt, quod in Novella Constitutione cxxxvii. explicavit Imperator Iustinianus.

II. Materia fidei, & majores dubitationes, quæ pertinebant ad aliquod caput disciplinæ canonicae quod nondum satis explicatum esset, referebantur ad Papam in Occidente per Consultationes; ut fusciferui in dissertatione de iudiciis canonicis Episcoporum. At iudicia in synodis illis reddita quoad disciplinam, summæ erant auctoritatis, ut constat ex Concilio Nicæno, non solum quoad correctionem & depositionem Presbyterorum aliorumque inferioris ordinis Clericorum, sed etiam quoad depositionem Episcoporum. Itaque appellationi locus non erat, nullaque alia antiquitus ratio suppetebat damnatis quam ut rescripto Principis negotium retractaretur in majore synodo; quando videlicet agebatur alicujus Episcopi causa, aut aliquod negotium magni momenti. Ei auctoritati temperamentum in Occidente adhibuit Sardicensis Synodus, in gratiam Episcoporum gradu suo dejectorum; data nimirum licentia appellandi apostolicam sedem, ut iudicium renovetur in provincia, si Romanus Episcopus existimaverit renovandum esse. Quoad verò Presbyteros & laicos excommunicatos nihil innovatum fuit: quoniam